

บทที่ ๖

ความสัมพันธ์ของคนชรากับบุตรหลานและความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

การจัดระเบียบของสังคมไทยที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา สภาพของสังคมและวัฒนธรรมไทยหรือระบบเครือญาติเป็นสิ่งสำคัญ สังคมปัจจุบันแม้ว่าญาติพี่น้องจะแยกกระจัดกระจายกันออกไปอาศัยอยู่ห่างไกลกันมากกว่าเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับสมัยก่อนก็ตาม เครือญาติก็ยังคงมีความสัมพันธ์กัน และมีการหน้าที่ที่สำคัญอยู่ที่ Turner^๑ ได้เขียนไว้ใน Family Interaction ถึงการหน้าที่ของเครือญาติในสังคมเมืองว่า เครือญาติในสังคมเมืองปัจจุบันยังคงมีการหน้าที่สำคัญอยู่ในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการให้ความเป็นมิตรต่อกัน การหน้าที่เหล่านี้เกิดขึ้นมาได้ก็เพราะครอบครัวที่เป็นญาติพี่น้องกันเคยมีความสัมพันธ์กันมาก่อน แม้ว่าผู้ที่แต่งงานแล้วจะแยกย้ายออกจากครอบครัวดั้งเดิม (Family of origin) ของตนแล้วก็ตาม ความสัมพันธ์ที่เคยมีต่อกันในระหว่างครอบครัวใหม่กับครอบครัวเก่าจะนำไปสู่การติดต่อเยี่ยมเยียนกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของเครือญาติในสังคมตะวันตก

ส่วนในสังคมเมือง การหน้าที่ของเครือญาติได้จำกัดขอบเขตเข้ามา แต่ก็ยังคงมีการหน้าที่ที่สำคัญอยู่ ในการให้ความเป็นมิตร การติดต่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นการหน้าที่ที่ไม่แตกต่างไปจากสังคมตะวันตกเลย แม้จะแยกครอบครัวออกไปแล้วสายสัมพันธ์ของญาติมิตรยังคงมีอยู่ เช่น ความรู้สึกรักใคร่ คิดถึง ห่วงใย และผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น ความรู้สึกเหล่านี้เกิดจากบิดามารดาเป็นผู้ให้ความรัก ความอบอุ่น การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา ตลอดไปจนถึงการตอบสนองความต้องการจำเป็นต่าง ๆ แก่บุตร พี่น้องเคยกินนอน เที่ยวเล่น และพึ่งพาอาศัยกันมาก่อนในครอบครัวเดิม ทำให้มีความรู้สึกผูกพันกัน บิดามารดาจะอบรมสั่งสอน

^๑Ralph H. Turner, Family Interaction, pp. 422-433.

ให้บุตรหลานมีค่านิยมของความกตัญญูต่เวที คือ รู้จักบุญคุณของผู้ที่เคยกระทำดีต่อเรา อีกทั้งยัง
 ส่งสอนให้มีการเคารพผู้มีอาวุโส โดยเฉพาะอย่างยิ่งญาติผู้ใหญ่ เช่น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา
 ยาย สำหรับบิดามารดาแล้ว เราถือว่าเป็นบุพการีที่จะต้องให้ความยกย่องรักใคร่ดูแลเอาใจใส่เป็น
 พิเศษ จากการศึกษาที่คนชราอบรมสั่งสอนให้บุคคลรุ่นหลังปฏิบัติกันมา บุคคลวัยชรายังคงมีความสัมพันธ์
 กับบุตรหลาน คนชรา รู้สึกว่าไม่ถูกทอดทิ้ง ดังผลการศึกษาที่จะกล่าวต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างคนชรากับบุตรหลาน

เมื่อเข้าสู่วัยชราสังคมของคนชราที่จำกัดลง เพราะมิได้ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน
 จึงมีความสัมพันธ์กับบุตรหลานเสียส่วนใหญ่ และคนที่ควรจะเอาใจใส่ดูแลคนชรา ก็คือ บุตรหลาน
 นั้นเอง แต่เนื่องจากความจำเป็นบางประการบังคับ บุตรหลานอาจจะแยกอยู่คนละแห่งกับคนชรา
 การที่ได้มาเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขก็เป็นกำลังใจอย่างหนึ่งสำหรับคนชรา จึงมีความจำเป็นต้องศึกษา
 ถึงความถี่ที่บุตรหลานมาเยี่ยมเยียน

ตารางที่ ๖๔

บุตรหลานให้ความเอาใจใส่เยี่ยมเยียนคนชรา

ความถี่ของการที่บุตรหลานมาเยี่ยมเยียน	ในสถาน สงเคราะห์	นอกสถาน สงเคราะห์	รวม
มาเยี่ยมเยียนบ่อย ๆ (เป็นประจำ)	๓๔.๖ (๔๐)	๖๔.๓ (๑๔๐)	๙๘.๙ (๑๘๐)
แทบจะไม่ได้มาเยี่ยมเยียนเลย	๑๓.๔ (๑๕)	๑๒.๔ (๒๖)	๒๕.๘ (๔๑)
ไม่มีบุตรหลาน	๔๖.๔ (๔๗)	๖.๗ (๑๓)	๕๓.๑ (๖๐)
บุตรหลานอยู่ด้วยกัน	๐๐.๐ (๐)	๑๑.๔ (๒๓)	๑๑.๔ (๒๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๑๐๐.๐ (๓๐๓)

จะเห็นได้ว่าบุตรหลานจะมาเยี่ยมเยียนคนชราเป็นประจำ มีจำนวนร้อยละ ๔๔.๕ แสดงว่าบุตรหลานยังระลึกถึงคนชราอยู่เสมอ ทำให้คนชราที่มีความรู้สึกอบอุ่นใจ เมื่อได้เห็นบุตรหลานแสดงความสนใจห่วงใยตนเอง และจำนวนที่รองลงมา คือ คนชราที่ไม่มีบุตรหลานโดยเฉพาะคนชราในสถานสงเคราะห์ที่ไม่มีบุตรหลานร้อยละ ๔๖.๕ จึงประสบปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัยต้องหันเข้าพึ่งทางราชการ

เรื่องที่พูดคุยกันเมื่อบุตรหลานมาเยี่ยมเยียนส่วนใหญ่จะคุยถึงทุกข์สุขของคนชรา สุขภาพความเป็นอยู่ของคนชรา แสดงว่าบุตรหลานยังมีความเป็นห่วงเกี่ยวกับสุขภาพและความเป็นอยู่ความสะดวกสบายที่คนชราได้รับ นอกจากความสนใจในการมาเยี่ยมเยียนแล้ว การปฏิบัติต่อญาติผู้ใหญ่ของบุตรหลานที่ให้ความสำคัญหรือระลึกถึงญาติผู้ใหญ่ที่ชราแล้ว คือ การเชิญไปงานมงคลต่าง ๆ จึงต้องศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในกิจการงานมงคลที่ญาติจัดขึ้น

การมีส่วนร่วม ในงานมงคลที่ญาติจัดขึ้น

บุตรหลานมักให้ความสำคัญต่อคนชรา เมื่อมีงานบุญต่าง ๆ ต้องเชิญญาติผู้ใหญ่ไปร่วมด้วย คนชราที่ได้รับเชิญไปในงานมงคลต่าง ๆ ก็แสดงว่าบุตรหลานยังให้ความสำคัญอยู่ บางครั้งก็นำเรื่องต่าง ๆ มาปรึกษา ถ้าผู้ใหญ่ไม่สามารถไปร่วมได้ก็ต้องมีส่วนได้รับรู้ ซึ่งในสังคมไทยยังให้ความสำคัญของผู้อาวุโสอยู่ ทั้งตัวอย่างที่ศึกษาพบว่าคนชราส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ญาติจัดขึ้นถึงร้อยละ ๖๗.๓ ดังตารางที่ ๖๕ ในจำนวนนี้มีคนชราในสถานสงเคราะห์ที่ไม่ได้รับเชิญไปงานมากกว่าคนนอกสถานสงเคราะห์ อาจเป็นเพราะเหตุผลที่กล่าวมาแล้วว่าคนในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่ไม่มีบุตรหลานหรือญาติก็ได้

ตารางที่ ๖๔
การได้รับเชิญไปในงานมงคลต่าง ๆ

การได้รับเชิญ	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
เคย	๔๗.๕ (๔๘)	๗๗.๒ (๑๔๖)	๑๒๔.๗ (๒๐๔)
ไม่เคย	๕๒.๕ (๕๓)	๒๒.๘ (๔๖)	๗๕.๓ (๑๒๙)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๒๐๐.๐ (๓๐๓)

ทัศนคติของคนชราต่อบุตรหลาน

คนชราจะมีความสัมพันธ์กับบุตรหลานไปในทางใดนั้น จำเป็นต้องศึกษาถึงทัศนคติต่อบุตรหลานว่า คนชรามีทัศนคติต่อบุตรหลานอย่างไร คนใดก็ตามมีทัศนคติที่ดีต่อใครมักจะมีชีวิตที่ปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อตนเอง และจะพอใจในสิ่งที่บุคคลนั้นให้กับตน ดังนั้น จึงต้องศึกษาถึงทัศนคติของคนชราต่อบุตรหลาน คนชราจะมีทัศนคติไปในทางใดขึ้นอยู่กับการที่คนชราให้คุณค่ากับสิ่งที่บุตรหลานปฏิบัติต่อตนเองว่ามากน้อยเพียงใด บุตรหลานแสดงออกต่อตนเองเช่นนั้น แสดงว่าบุตรหลานเคารพนับถือ เชื้อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งสอน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนชรามีทัศนคติที่ดีต่อบุตรหลาน หากบุตรหลานไม่อยู่ในโอวาทคนชราจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุตรหลาน ดังผลการศึกษาในเรื่องของการที่คนชราคิดว่าบุตรหลานให้ความเคารพนับถือตนเองอย่างไร จากการให้คุณค่าต่อสิ่งที่บุตรหลานแสดงพฤติกรรมออกมา

ตารางที่ ๒๒

การให้ความเคารพนับถือของบุตรหลาน

การให้ความเคารพนับถือของ ของบุตรหลาน	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
ทุกคนให้ความเคารพนับถือ	๔๖.๕ (๔๗)	๗๑.๘ (๑๔๕)	๖๓.๔ (๑๕๒)
ส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือ	๒๒.๘ (๒๓)	๑๘.๓ (๓๗)	๑๘.๘ (๖๐)
ส่วนน้อยให้ความเคารพนับถือ	๕.๘ (๑๐)	๖.๕ (๑๔)	๗.๕ (๒๔)
ไม่ให้ความนับถือเลย	๕.๐ (๕)	๑.๐ (๒)	๒.๓ (๗)
ไม่มีบุตรหลานหรือญาติพี่น้อง และไม่มีคำตอบ	๑๕.๘ (๑๖)	๒.๐ (๔)	๖.๖ (๒๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๑๐๐.๐ (๓๐๓)

จากผลการศึกษาพบว่าบุตรหลานทุกคนให้ความเคารพนับถือญาติผู้ใหญ่ดี มีถึงร้อยละ ๖๓.๔ และในความรู้สึกของผู้ใหญ่ เห็นว่าบุตรหลานให้ความสำคัญต่อตน มีเป็นจำนวนน้อยเท่านั้น ที่เห็นบุตรหลานไม่ให้ความเคารพนับถือ เมื่อศึกษาถึงปริมาณของคะแนนเคารพนับถือของบุคคลรุ่นหลังทั่ว ๆ ไปได้รับคำตอบว่าหนุ่มสาวสมัยนี้ เคารพนับถือคนชราเมื่อลง มีร้อยละ ๕๐.๘ สาเหตุมาจากผลการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาของเด็กที่ไม่มีเวลาให้บุตรหลานเพียงพอ มีร้อยละ ๓๔.๔ ในการของการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของญาติผู้ใหญ่ นั้น คนชรามีความรู้สึกว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของตนดี ทำให้คนชรามีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อบุตรหลานด้วย

การยอมรับความคิดของผู้อื่น

จากการศึกษาพบว่าบุตรหลานส่วนใหญ่ เชื่อถือคนชรา ความรู้สึกของคนชราต่อบุตรหลาน ก็เป็นไปในทางที่ดีด้วย บางครั้งมีผู้กล่าวว่าบุคคลในวัยชราวุฒิเอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น จึงทำการศึกษาถึงการยอมรับปฏิบัติตามความคิดที่ถูกต้องของบุตรหลาน เพราะการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้คนชราได้มีความคิดกว้างขวางขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้คนชราได้เข้าใจบุตรหลาน เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยได้ทางหนึ่ง

ตารางที่ ๒๗

การยอมรับความคิดของบุตรหลาน

การยอมรับความคิดของบุตรหลาน	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
ยอมรับความคิดทุกเรื่อง	๒๔.๗ (๓๐)	๓๑.๒ (๖๓)	๓๐.๗ (๙๓)
ยอมรับความคิดแทบทุกเรื่อง	๑๑.๔ (๑๒)	๕.๔ (๑๒)	๗.๔ (๒๔)
ยอมรับความคิดในหลาย ๆ เรื่อง	๖.๔ (๗)	๑๑.๔ (๒๔)	๑๐.๒ (๓๑)
ยอมรับความคิดบางเรื่อง	๒๗.๗ (๒๘)	๓๘.๑ (๗๗)	๓๔.๗ (๑๐๕)
ไม่รับความคิดเลย	๖.๔ (๗)	๑๐.๔ (๒๒)	๙.๖ (๒๙)
ไม่มีบุตรหลานและไม่คำตอบ	๑๖.๔ (๑๗)	๒.๐ (๔)	๖.๔ (๒๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๑๐๐.๐ (๓๐๓)

ความรู้สึกอิสระในการกระทำต่าง ๆ ของคนชรา

จากการศึกษาถึงความคิดที่ขัดแย้งกันระหว่างความคิดของคนชรากับความคิดของบุตรหลาน แต่ความคิดที่บุตรหลานแสดงออกมานั้นไม่ทำให้เกิดผลเสียแล้ว คนชราจะยอมทำตามความคิดของบุตรหลานในบางเรื่องเท่านั้น มีจำนวนร้อยละ ๓๔.๗ เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าคนชราที่มีความยังคิดจำตนเอง มีความคิด เช่นนี้แล้ว บุตรหลานมาขัดแย้งตนเองจะต้องทบทวนดูก่อนและไม่ยอมรับความคิดของบุตรหลานทันที แต่ก็ยังยอมรับความคิดของบุตรหลานอยู่บ้างในบางเรื่องเท่านั้น มองในอีกแง่หนึ่งว่าบุตรหลานยอมรับความคิดของผู้มีอายุอย่างไร เมื่อคนชราต้องการทำอะไร บุตรหลานยอมให้ทำเพียงใด จากความรู้สึกของคนชราเองว่าบุตรหลานตามใจตนเองเพียงใด ในทุก ๆ ด้านหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของคนชรากับบุตรหลาน จากผลการศึกษาดังตาราง

ตารางที่ ๖๘

บุตรหลานยอมให้คนชราทำตามสิ่งที่ต้องการมากน้อยเพียงใด

บุตรหลานยอมให้ทำตามสิ่งที่ต้องการ	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
ยอมให้ทำทุกเรื่อง	๓๘.๖ (๓๕)	๔๓.๕ (๑๐๘)	๔๘.๕ (๑๔๗)
ยอมให้ทำแทบทุกเรื่อง	๑๓.๕ (๑๔)	๑๐.๕ (๒๒)	๑๑.๕ (๓๖)
ยอมให้ทำในหลาย ๆ เรื่อง	๒.๐ (๒)	๑๐.๕ (๒๒)	๗.๕ (๒๔)
ยอมให้ทำในบางเรื่อง	๒๕.๗ (๒๖)	๒๐.๓ (๔๑)	๒๒.๕ (๖๗)
ไม่ยอมให้ทำเลย	๔.๐ (๔)	๒.๕ (๕)	๓.๐ (๔)
ไม่มีบุตรหลาน, ไม่มีคำตอบ	๑๕.๘ (๑๖)	๒.๐ (๔)	๖.๖ (๒๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๑๐๐.๐ (๓๐๓)

จากการศึกษาพบว่าบุตรหลานให้เกียรติคนชราเมื่อต้องการจะทำอะไรก็ตามใจ ยอมให้ทำทุกเรื่อง มีจำนวนร้อยละ ๔๔.๕ เพราะคิดว่าการที่คนชราได้ทำอะไรลงไปนั้นคนชราต้องคิดแล้วว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดี ในฐานะที่คนชรามีประสบการณ์มาก ทำอะไรแล้วจะเกิดผลเสียน้อยมาก สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้คนชราได้เป็นตัวของตัวเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง

ตามความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของคนชราแล้ว คิดว่าตนเองยังสามารถให้คำปรึกษาแก่บุตรหลานได้ในบางเรื่อง และมีความคิดว่าบุตรหลานยังปฏิบัติตามคำแนะนำของตนทั้งในอดีตและปัจจุบัน จากการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าคนชราและบุตรหลานมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เดิมเคยเคารพนับถืออย่างไรเมื่อคนชราอายุมากขึ้นบุตรหลานก็ยังให้ความเคารพนับถือและเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของคนชรา ฉะนั้น ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ของคนชราชับบุคคลต่างวัยจึงไม่มีมากสำหรับสังคมไทย ดังนั้น จากการถามถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และสุขภาพพบว่าคนชราร้านใหญ่ไม่มีปัญหา มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ประสบปัญหาเหล่านี้ และที่มีจำนวนมาก คือ ปัญหาสุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัวเกี่ยวกับโรคของระบบหมุนเวียนและความดันโลหิต โรคลม นอกจากนี้ก็มีโรคเกี่ยวกับไขข้อกระดูกและกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นปัญหาปกติของคนในวัยชรา เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อและระบบหมุนเวียนต่าง ๆ ของร่างกายเสื่อมลง

ความคิดเห็นของคนชรา เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินชีวิต

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาบุคคลในวัยชราเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์เป็นเวลานานกว่ากลุ่มบุคคลอื่น คนชรามีความรู้สึกที่สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป เร็วกว่าที่คนชราจะปรับใจทัน รู้สึกว่าตนเองยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ มากนัก คนชราที่มีความคิดเช่นนี้ มีจำนวนร้อยละ ๘๘.๕ อาจจะเป็นเพราะว่าบุคคลในวัยชราเป็นวัยที่ไม่ต้องขนขวายต่อสู้กับสิ่งแวดลอม ไม่เหมือนคนหนุ่มสาวต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งเปลี่ยนแปลงแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และนำสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดีมาปฏิบัติตาม ในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานนี้ คนชรามีความเห็นว่าผู้ใหญ่ควรจะยอมรับความคิดเห็นของเด็กบ้าง ไม่ใช่ว่าตนจะถูกต้องเพียงคนเดียว บางครั้งเด็กก็มีความคิดก้าวหน้า คนชราที่มีความคิดว่าควรยอมรับความคิดเห็นของเด็กบ้าง ถ้าความคิดนั้นไม่เกิดผลเสีย มีจำนวน -

ร้อยละ ๕๐.๕ ส่วนในด้านการศึกษาเน้น เห็นความเห็นว่าผู้ใหญ่ควรจะได้ส่งเสริมให้บุตรได้ใช้ความสามารถของตน ไม่ใช่จะต้องศึกษาไปตามความเห็นและความต้องการของผู้ใหญ่ แต่ก็ต้องอยู่ในกรอบที่ผู้ใหญ่วางไว้ปล่อยมากไม่ได้ คือ ต้องให้ได้รับการศึกษาพื้นฐานในระดับพอสมควร เมื่อจบแล้วจะเลือกเรียนในทางใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถและความสมัครใจของบุตรหลาน คนชราที่เห็นด้วยกับความคิดนี้ มีจำนวนร้อยละ ๘๕.๕ จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูในปัจจุบัน เริ่มปล่อยให้เด็กได้ใช้ความสามารถ โดยมีผู้ใหญ่คอยชี้ช่องแนะนำระดับประกอบไปในทางที่ดี สิ่งเหล่านี้ที่น่าภูมิใจสำหรับสังคมไทยที่ไม่เข้มงวดจนเกินไป เป็นสิ่งที่บุคคลรุ่นหลังมีความคิด เป็นอิสระ สามารถพึ่งตนเองได้ไม่ต้องอยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับ ทำให้ เป็นคนมีความรับผิดชอบตัดสินใจอะไรดีอะไรชั่ว แม้กระทั่งบุตรหลานแต่งงานแยกครอบครัวออกไปแล้วบิดามารดาไม่ต้องดูแลและตัดสินใจให้ตลอดเวลา เป็นการได้ใช้ประสบการณ์ในชีวิตที่บิดามารดาสั่งสอนมา นำมาใช้กับครอบครัวตนเองตัดสินใจเองอะไรดีชั่วก็ตัดสินใจเอง ซึ่งคนชราเห็นด้วยกับการที่ให้บุตรหลานที่มีครอบครัวแล้วแยกออกไปดำเนินชีวิตเอง มีจำนวนร้อยละ ๘๘.๕

ในด้านของการประพุดิตนของเด็กสมัยนี้มีหลายอย่างที่แปลกไปกว่าที่สมัยเมื่อคนชรายังเด็ก แน่นอนวิหยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปชีวิตคนยอมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเดิม แต่มีบางอย่างที่คนชราไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลง คือ การแต่งตัวและปฏิบัติตนบางอย่างแบบสังคมตะวันตก มีจำนวนร้อยละ ๘๓.๗ โดยให้แนวความคิดว่าเด็กควรจะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยไว้บ้าง มิใช่ว่าจะเอาแบบของสังคมตะวันตกมาหมดทุกอย่าง เราต้องเลือกเอาแต่สิ่งที่ดีทำให้ชีวิตก้าวหน้า แต่เด็กสมัยนี้กลับเอาสิ่งที่ทำลายขนบธรรมเนียมไทยเข้ามา

ในด้านการวางแผนการดำเนินชีวิต ตามความคิดเห็นของคนชราแล้วมีความเห็นว่าคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต คือ มีความสุข ไม่มีปัญหามากมายไม่ว่าทางด้าน ปัญหาภายในครอบครัว เริ่มตั้งแต่ด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในบ้านและด้านเศรษฐกิจ ตลอดถึงความเป็นอยู่จะต้องมีการวางแผนชีวิตไว้ล่วงหน้า มีจำนวนร้อยละ ๘๔.๒ เพราะในชีวิตที่ผ่านมาจากประสบการณ์ที่พบและเห็น แต่ละครอบครัวแม้กระทั่งครอบครัวตนเอง ไม่ได้มีการวางแผนกันเลยดำเนินชีวิตไปเรื่อย ๆ เท่านั้น ส่วนสิ่งที่ต้องวางแผนและคำนึงถึงมากที่สุดของชีวิต คือ ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจซึ่ง

เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิต คนชราที่มีความคิดเช่นนี้ มีจำนวนร้อยละ ๖๗.๓ นอกนั้นมีความคิดว่าไม่จำเป็นต้องวางแผนไว้ล่วงหน้ามีจำนวน ๑๔.๑ และมีคนชราจำนวนมาก คือ ร้อยละ ๓๔.๖ มีความคิดว่าชีวิตคนเราจะประสบความสำเร็จในชีวิตมีความสุขไปจนชราขึ้นอยู่กับดวงของแต่ละคนว่าเป็นไปอย่างไร มีคนชราจำนวนน้อย คือ ร้อยละ ๒๔.๔ ที่มีความคิดว่าชีวิตนี้จะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถส่วนบุคคล ส่วนคนชราที่มีความคิดว่าขึ้นอยู่กับทั้งดวงและความสามารถ มีจำนวนร้อยละ ๓๖.๐ แสดงว่าคนชรายังมีความเชื่อในเรื่องของอำนาจนอกเหนือธรรมชาติ ที่บันดาลให้ชีวิตเป็นอย่างนั้นอย่างนี้

ตารางที่ ๖๔

ปัจจัยที่คิดว่าคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตขึ้นอยู่กับปัจจัยทางใด

ปัจจัย	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
ดวง	๔๐.๖ (๔๑)	๓๔.๔ (๗๔)	๓๕.๖ (๑๒๐)
ความสามารถส่วนบุคคล	๒๒.๔ (๒๓)	๒๕.๒ (๕๗)	๒๔.๔ (๗๔)
ทั้งสองอย่าง	๓๖.๖ (๓๗)	๓๕.๖ (๗๖)	๓๖.๐ (๑๐๔)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๑๐๐.๐ (๓๐๓)

ความคิดเห็นของคนชราเกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิต

นอกจากสิ่งเหล่านี้แล้วยังได้ศึกษาความคิดเห็นของคนชราว่าสิ่งสำคัญนอกจากทางด้านการวางแผนการดำเนินชีวิตแล้ว ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในครอบครัวมีความสุขไปจนแก่ นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางใดมากที่สุด

ตารางที่ ๗๐

สิ่งที่ทำให้ชีวิตในครอบครัวมีความสุข

ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
เศรษฐกิจ (สะสมเงินทอง, ประหยัด)	๒๕.๗ (๒๖)	๒๘.๗ (๔๘)	๒๗.๗ (๘๔)
ความสามัคคีปรองดองในครอบครัว	๒๘.๐ (๒๑)	๓๒.๒ (๖๔)	๒๘.๔ (๘๖)
การศึกษาดี, เพื่อนดี, สิ่งแวดล้อมที่ดี	๐.๙ (๑)	๑.๕ (๓)	๑.๓ (๔)
ดวง, วาสนา, บุญกรรม, โชคชะตา	๒๒.๘ (๒๓)	๑๔.๙ (๓๐)	๑๗.๕ (๕๓)
จิตใจ, ความอดกลั้น, ซื่อสัตย์	๖.๙ (๗)	๗.๙ (๑๕)	๗.๓ (๒๒)
ความไม่ประมาท, มีเหตุผลรู้จักคิด	๐.๐ (๐)	๑.๕ (๓)	๑๐.๐ (๓)
ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ, ประสบความสำเร็จในการทำงาน	๕.๙ (๖)	๘.๙ (๑๘)	๗.๙ (๒๔)
การปฏิบัติตามศาสนา (ประกอบกรรมดี, ทำบุญทำทาน)	๑๒.๙ (๑๓)	๒.๐ (๔)	๕.๖ (๑๗)
สุขภาพ (ไม่มีโรค)	๐.๐ (๐)	๑.๐ (๒)	๐.๗ (๒)
หัวหน้าครอบครัว	๒.๐ (๒)	๒.๐ (๕)	๒.๐ (๖)
ไม่ตรงประเด็น	๒.๐ (๒)	๐.๐ (๐)	๐.๗ (๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๑๐๐.๐ (๓๐๓)

เนื่องจากคำถามที่ใช้ถามเป็นคำถามเปิดจึงได้คำตอบไปในหลายรูปหลายแบบ แต่สรุปแล้วส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๘.๕ เห็นว่าครอบครัวจะมีความสุขนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ความสามัคคีที่ปรองดองในครอบครัว และการอบรมบุตรของบิดามารดา ส่วนความสำคัญรองลงมา คือ ร้อยละ ๒๗.๗ เห็นว่าอยู่ที่การประหยัดสะสมเงินทองทรัพย์สินดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ว่าเศรษฐกิจในบ้านมีอำนาจอย่างมากที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุข คนชราจำนวนร้อยละ ๑๗.๕ ยังมีความเชื่อในอำนาจนอกเหนือธรรมชาติ คือ ดวง วาสนา บุญกรรม ที่ได้ทำมา จะสังเกตได้ว่าคนชรามักจะมี ความเคร่งครัดสนใจศาสนา มากกว่าคนหนุ่มสาว เห็นได้จากการทำบุญ ถือศีล ไม่ว่าที่สำนักสงฆ์หรือ วัดใด ๆ ก็ตามจะมีแต่คนชราพึ่งเทศน์ ถือศีล คนหนุ่มสาวจะไปร่วมงานบุญที่วัดก็เฉพาะงานที่สนุกสนานเท่านั้น สิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละคนว่าควรประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพ

เนื่องจากเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตในครอบครัว และเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิต จึงต้องคำนึงถึงที่มาของรายได้ ซึ่งตามความคิดเห็นของคนชราในเรื่องของอาชีพที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำให้ชีวิตมั่นคง

ตารางที่ ๗๑

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

อาชีพ	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
อาชีพใดที่สุจริต, อีสุระ	๑๐.๔ (๑๑)	๖.๘ (๑๔)	๘.๓ (๒๕)
ค้าขาย	๓๓.๗ (๓๔)	๕๑.๐ (๑๐๓)	๕๕.๒ (๑๓๗)
เกษตรกรรม	๕.๐ (๕)	๕.๕ (๑๒)	๕.๖ (๑๗)
รับจ้าง	๕.๔ (๖)	๒.๐ (๔)	๓.๓ (๑๐)
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๓.๐ (๓)	๑.๕ (๓)	๒.๐ (๖)
รับราชการ	๓๑.๗ (๓๒)	๒๘.๗ (๕๘)	๒๙.๗ (๕๐)
แพทย์, พยาบาล	๕.๐ (๕)	๑.๕ (๓)	๒.๖ (๘)
นักบวช	๒.๐ (๒)	๐.๕ (๑)	๑.๐ (๓)
ไม่มีคำตอบ, ไม่ตรง- ประเด็น	๓.๐ (๓)	๒.๐ (๔)	๒.๓ (๗)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๑๐๐.๐ (๓๐๓)

คนชราร้อยละ ๔๕.๒ มีความคิดว่าอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่ทำให้มีรายได้ดี เป็นอาชีพที่ทำให้ชีวิตมันมีความสุข รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ มีร้อยละ ๒๙.๗ เห็นว่าอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มั่นคง เป็นสิ่งที่ประกันได้ว่าชีวิตมีความสุขไปจนแก่ เพราะทำงานไม่ได้แล้วยังมีบำนาญ แต่ที่น่าสนใจ คือ จากการศึกษาเบื้องต้นจากตัวอย่างที่ผ่านมาคนชราส่วนใหญ่ที่เริ่มตัว

อย่างประกอบอาชีพค้าขายย่อมมีความเห็นว่าอาชีพค้าขาย เป็นอาชีพที่ดีสำหรับคนที่ไม่มีความรู้ ดังที่ได้ศึกษาพื้นฐานทางสังคมแล้ว คนชราที่เป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ เห็นว่าประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่ชนทุกชั้นสามารถทำได้ ตั้งแต่ไม่มีความรู้จนไปถึงคนที่มีความรู้สูง ๆ ดังนั้น อาชีพค้าขายจึงเป็นอาชีพที่น่าสนใจของบุคคลทั่วไป แต่ในด้านกรวางแผนการประกอบอาชีพของบุตรหลานแล้ว ปีความหวังที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพรับราชการเป็นส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๔๒.๖ ดังตารางที่ ๗๒ รองลงมาจากรับราชการ คือ อาชีพค้าขาย มีร้อยละ ๒๓.๘

ตารางที่ ๗๒

อาชีพที่ต้องการให้บุตรหลานทำมากที่สุด

ประเภทของอาชีพ	ในสถานสงเคราะห์	นอกสถานสงเคราะห์	รวม
อาชีพอะไรก็ได้ตามแต่ บุตรหลาน	๑๖.๘ (๑๗)	๑๑.๘ (๒๔)	๒๘.๕ (๔๑)
อาชีพสุจริต, อีสุระ	๖.๘ (๗)	๒.๕ (๕)	๙.๐ (๑๒)
ค้าขาย	๒๑.๘ (๒๒)	๒๕.๘ (๕๐)	๔๗.๕ (๗๒)
เกษตรกรรม	๕.๐ (๕)	๑.๐ (๒)	๖.๐ (๗)
รับจ้าง	๕.๘ (๖)	๔.๕ (๔)	๑๐.๓ (๑๕)
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๓.๐ (๓)	๑.๕ (๓)	๔.๕ (๖)
รับราชการ	๒๘.๗ (๒๙)	๕๙.๕ (๑๐๐)	๘๘.๒ (๑๒๙)
แพทย์, พยาบาล	๑๐.๘ (๑๑)	๔.๕ (๔)	๑๕.๓ (๒๐)
นักการเมือง	๑.๐ (๑)	๐.๐ (๐)	๑.๐ (๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๒)	๒๐๐.๐ (๓๐๓)

นอกจากนี้คนชราบางคนมิได้ต้องการให้บุตรหลานเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ และไม่เคยมคิดถึงว่าจะให้บุตรหลานดำเนินชีวิตอย่างไร ปล่อยให้ไปตามที่บุตรหลานคิดว่าก็ทำไป

สำหรับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรา นั้น ซึ่งเป็นธรรมชาติที่ ทุกคนต้องประสบแน่นอนคนชรา มีความเห็นว่า ควรจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามธรรมชาติยอมรับความจริงว่าชีวิตเราต้อง เป็นเช่นนี้ พร้อมกันนั้นก็รักษาสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ เมื่อเจ็บป่วยหรือมีโรคประจำตัวอย่างไรก็ ควรจะได้รับการรักษา เพราะวัยนี้เป็นวัยที่รักษาโรคภัยต่าง ๆ หายยากอยู่แล้ว เนื่องมาจากร่างกายเสื่อมโทรม นอกจากนี้ก็เตรียมสะสมทรัพย์สินเงินทองเท่าที่พอเก็บได้ไว้ใช้ในยามชรา ประกอบ อาชีพเลี้ยงตนเองไม่ได้ ส่วนมากคนชราที่ประสบปัญหา คือ ชีวิตในวัยที่ผ่านมาไม่มีรายได้เพียงพอที่จะ เก็บไว้ใช้ในยามชราได้ ด้วยสาเหตุที่ว่าประชากรโดยทั่วไปของไทยมีรายได้น้อย ไม่สามารถเก็บออมไว้ได้มากเท่าไร มีคนชราจำนวนน้อยเท่านั้นที่มีเงินเหลือเก็บ เท่าที่ศึกษามาเป็นคนชราที่ไม่มี ทรัพย์สินเงินทองสะสมไว้ คนชราจึงเห็นความสำคัญของเศรษฐกิจและรองลงมา คือ ความสามัคคี ประองคองของสมาชิกในครอบครัว ทั้งสองสิ่งนี้เป็นแกนสำคัญที่ทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขไปจวบจน เข้าสู่วัยชรา.